

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

ISSN: 2148-2292

12 (1) 2025

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş tarihi | Received: 15.11.2024

Kabul tarihi | Accepted: 25.12.2024

Yayın tarihi | Published: 25.02.2025

Zekeriya Akman

<https://orcid.org/0000-0001-7445-0539>

Professor, University of Kırıkkale Faculty of Islamic Sciences, Department of Islamic History and Arts. Kırıkkale, Türkiye, zekeriyaakman@kku.edu.tr.

Muhammed Edip Acun

<https://orcid.org/0000-0001-5244-4306>

Postgraduate Student, Kırıkkale University Institute of Social Sciences, Department of Islamic History and Arts. Kırıkkale, Türkiye, medipacun-ogr@kku.edu.tr.

Atıf Künyesi | Citation Info

Akman, Z. & Acun, M. E. (2025). İslam'a Yönelik İftiralar ve Propagandalar: "Abdurrahim Zapsu Büyük İslam Tarihi" Örneği *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12 (1), 81-101.

İslam'a Yönelik İftiralar ve Propagandalar: "Abdurrahim Zapsu Büyük İslam Tarihi" Örneği*

Öz

Bu çalışma Abdurrahim Zapsu'nun kanaatlerine göre, İslam'a yönelik tarih boyunca süregelen iftira kampanyalarını ve İslam aleyhinde yapılan propaganda faaliyetlerini ele alarak, Zapsu'nun Büyük İslam Tarihi eserini temel kaynak olarak incelemektedir. İlk vahyin ardından, başta Kureyşiler olmak üzere Yahudi ve Hristiyan grupların İslam'ı karalama çabasına girdikleri Zapsu'ya göre görülmekte olup, Müslümanları toplumda dışlayarak ve Hz. Peygamberin şahsiyetine saldırarak İslam'ı yayılmadan durdurma çabasına girdikleri görülmektedir. Zapsu'nun iddialarına göre, Hz. Peygamberin vefatının ardından toplumda ilk hizipleşme hareketleri görülmeye başlanmıştır. Abdullah b. Sebe'nin liderliğinde Hz. Osman'ın katledilmesi ve Hz. Ali'nin şehid edilmesi gibi ümmetin fırkalaşmasına sebebiyet verecek olaylar yaşanmıştır. İran bölgesinde, Kur'an-ı Kerim'in batını anlamları olduğunu iddia ederek, Mecusi inançlarını toplumda tekrar diriltme çabasıyla, İslam'a ve Hz. Peygambere iftira eden Bâtıniler ortaya çıkmıştır. Zapsu'nun eseri, özellikle oryantalistlerin Müslüman toplumlar üzerinde oluşturdukları iftira ve yanıltıcı çalışmalarını belgelerle çürütme amacındadır. Dr. Dozy ve

*Bu makale, Abdurrahim Zapsu'nun *Hayatı, Eserleri ve Tarihçiliği* isimli yayınlanmamış Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

Leone Caetani gibi oryantalistlerin Müslüman toplumu etkilemeye yönelik kasıtlı yayınlarını ve İslam'a zarar vermeyi amaçlayan propaganda ağını detaylandıran Zapsu, Müslümanların kendi inançlarına olan güvenlerini korumaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışmamızda Zapsu'nun ortaya koyduğu, batılular tarafından İslam'a ve Hz. Peygamber'e karşı yapılan iftira ve propagandalar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Propaganda, İftira, Abdurrahim Zapsu, Büyük İslam Tarihi

Slanders and Propaganda against Islam: In the Example of 'Abdurrahim Zapsu Great Islamic History'

Abstract

This study analyses the slander campaigns against Islam and the propaganda activities against Islam throughout history according to Abdurrahim Zapsu's opinions and examines Zapsu's Great History of Islam as the main source. According to Zapsu, it is seen that after the first revelation, Jewish and Christian groups, especially the Quraysh, made an effort to defame Islam, and it is seen that they tried to stop Islam from spreading by excluding Muslims in society and attacking the personality of the Prophet. According to Zapsu's claims, after the death of the Prophet, the first factional movements began to be seen in the society. Under the leadership of Abdullah b. Saba, events such as the assassination of Hazrat Uthman and the martyrdom of Hazrat Ali, which would lead to the sectarianisation of the ummah, took place. In the Iranian region, the Bâtunis, who slandered Islam and the Prophet Muhammad by claiming that the Holy Qur'an has a superstitious meaning and endeavouring to revive the Meccan beliefs in the society, emerged. Zapsu's work aims to refute the slanderous and misleading works of orientalists on Muslim societies with documents. Zapsu details the deliberate publications of orientalists such as Dr. Dozy and Leone Caetani aimed at influencing the Muslim society and the propaganda network aiming to harm Islam, and emphasises that Muslims should maintain their confidence in their own beliefs. In this study, Zapsu analyses the slander and propaganda against Islam and the Prophet Muhammad by Westerners.

Keywords: Islamic History, Propaganda, Slander, Abdurrahim Zapsu, Great Islamic History

Giriş

Hz. Adem'den günümüze dek peygamberlerin ve vahyin karşısında birtakım gruplar ve bazı kişiler muhalif tutumlar sergilemişler, bu tutumlar zaman zaman aşırılıklar barındırmış, peygamberlere ve inananlara karşı eziyet, işkence ve İslam'ın yayılmasına engel olabilmek amacıyla onları toplumdan uzaklaştırmak gibi faaliyetler ortaya koyulmuş, hatta bu olaylar bazı peygamberlerin katledilmesine kadar varmıştır (Zapsu, 1948a). Kur'an'da da peygamberlere yapılan eziyetler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Andolsun, senden önceki peygamberlerle de alay edildi; ancak ben inkâr edenleri bir süre serbest bıraktım, sonra da onları yakaladım. Görülsün işte azabım nasıl mı?” (Kur'an Yolu, er-Ra'd 13/32, t.y.)

Hz. Peygamberden önceki peygamberlere karşı ortaya koyulan bu tutum ve davranışlar, Hz. Muhammed'in şahsına ve arkadaşlarına yönelik olarakta sergilenmiştir (Demircan, 2015; Hişam, 2021). İlk vahyin nüzulünden kısa bir süre sonra başlayan iftira kampanyalarının akabinde daha stratejik faaliyetlerle Müslümanlardan kurtulmayı hedefleyen planlar yapılmış, İslam'ın karşısında topluca hareket eden gruplar ortaya çıkmıştır. Hicretle birlikte muhatapların değişmesi ve Medine'nin yönetiminin müslümanların eline geçmesi Medine'deki gayrimüslimleri rahatsız etmiş, bazıları makamlarını ve ekonomik konumlarını korumak amaçlı, bazıları ise siyasi olarak müslümanların egemenliği altında olmak istememesi gibi sebeplerle Müslümanların arasına sızmışlar ve müslüman gibi görünerek içten içe düşmanlık ve kin güderek İslam'ı içeriden çökertme çabasına girmişlerdir (Koçyiğit, 1988). Dört halife döneminde de benzer vakıalar yaşanmış özellikle Hz. Osman'ın son altı yılı ve Hz. Ali'nin hilafetinde, telafisi mümkün olmayan olaylar yaşanmış, müslümanların arasında onlarca grup birbirinden ayrışarak birlik ve bütünlük bozulmuştur. Bu vakıaların durduk yere kendiliğinden yaşanması söz konusu değildir. O halde bu olayları başlatan ve müslümanların zaafalarını kullanarak birbirine düşmelerine sebebiyet veren kişiler ve gruplar olmalıdır. Şahısların ve grupların değişmesine rağmen bu durum İslam'ın ilk yıllarından günümüze dek farklı yöntemlerle var olmuştur. İslam'a karşı atılan iftiraların ve bu iftiraların yaygınlaştırılması noktasında, yapılan kasıtlı çalışmaların tespit edilmesi ve bu yanlış bilgilerin toplumda olumsuz ve derin izler bırakması sebebiyle, Abdurrahim Zapsu bu hususla ilgili bir çalışma ortaya koymuştur. Özellikle 19. ve 20. yüzyıl şarkiyatçılarının yaptıkları çalışmaların Cumhuriyet Döneminde tercümelerinin yapılmasıyla toplumdaki geleneksel inancın değişmesi endişesi zuhur etmiştir (Zapsu, 1976). Bu çalışmamızda Büyük İslam Tarihi isimli eserde ele alınan bu süreci, -eserin kaleme aldığı döneme dek-Hz. Muhammed ve sahabilere yöneltilen asılsız iddialar incelenmiştir. Zapsu tarafından incelenmiş olan bu dönem, iddiaların neden ve nasıl ortaya çıktığı, özellikle bizim yaşadığımız bu coğrafyada toplumun bu propagandalardan ne düzeyde etkilendiği, Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve Cumhuriyetin ilk yılları içerisinde İslam'a karşı muhalif olan grupların müslümanları yıpratmak için nasıl bir yöntem izlediği gibi hususlar değerlendirilecektir. Öncelikle temel kaynağımız olan Büyük İslam Tarihi adlı eserin müellifi Abdurrahim Zapsu'yu ve eserlerini tanımak, onun bakış açısını ve yetiştiği ortamın fikirlerine katkılarını anlamak, konuyu daha sağlıklı değerlendirebilmek açısından önem arz etmektedir.

1. Abdurrahim Zapsu'nun Hayatı ve Eserleri

Abdurrahim Rahmi Zapsu, 1890 yılında Hakkâri sancağının merkezi olan Başkale'de dünyaya gelmiştir. Başkale o zamanlar Osmanlı Devleti'ne bağlı bir sancak olarak yönetilmekteydi. Ancak günümüzde Van şehri sınırları içerisinde yer almaktadır.

Zapsu'nun ailesi bölgede ilmi, siyasi ve ekonomik açıdan ileri gelen ailelerden biridir. Soyu anne ve baba tarafından Hz. Peygamberin soyuna dayanmakta olduğu iddia edilmektedir. Annesi Emetullah Hanım, babası Mehmet Pertev Bey'dir. Annesinin soyu Abbasilere dayanmakta, anne tarafından dedesi Mir Süleyman Han'ın oğlu Hacı Tayyar Bey, toplumun önde gelen kişilerinden olup bölgede yaşayan Ermeni Hristiyanlar ve Yahudiler tarafından da sevilen ve saygı duyulan bir kişidir ve türbesi halen Başkale'de ziyaret edilmektedir (Zapsu, 1976, s. 11). Zapsu'nun hem baba tarafından dedeleri hem de anne tarafından dedeleri bölgenin ileri gelen ailelerindedir (Zanyar, 2023). Babası Mustafa Pertev Bey 1850 yılında Manastır'da doğmuş ve eğitimine manastır vilayetinde başlamıştır. Sonrasında İstanbul'da yüksekokulu bitirmiş ve Ankara Muhasebe Müdürlüğünde çalışmıştır (Zanyar, 2023, s. 20). 1881 yılında Emetullah Hanımla evlenmiştir ve bu evlilikten Pembe, Hüsameddin, Sadreddin, Bahaddin, Süreyya, Abdurrahim Rahmi ve Daver isimli çocukları dünyaya gelmiştir. Mustafa Pertev Bey 1895 yılında Abdurrahim Zapsu beş yaşındayken Hakkari'de vefat etmiştir (Zanyar, 2023, s. 21). Zapsu eğitim hayatına Başkale'de Kur'an-ı Kerim öğrenerek başlamıştır, akabinde 1900 yılında Seyyid Taha Arvâsi'nin başmüderres olduğu rüştiye mektebini birincilikle tamamlamıştır (Albayrak, t.y., s. 48). Geleneksel medrese eğitimi almış, Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da tanınan, icazetnamesini 1908 yılında Seyyid Taha Arvâsi'den almıştır (Uzun, 2013, s. 127; Zanyar, 2023, ss. 26-27; Zapsu, 1987, s. 5). Eğitim faaliyetlerini devam ettirdiği sırada tahrirat kalemi olarak memuriyet vazifesini de yapmıştır. Medrese eğitiminin ardından 1910 yılında Van Dârümuallimîni'nden mezun olarak Van'da rüştiye muallimi olarak görev yapmıştır (Uzun, 2013, s. 127). Eğitim sürecinin ardından Zapsu İstanbul'a yerleşmiştir. I. Dünya Savaşında Kafkas Cephesinde savaşa katılmıştır ve Ruslara esir düşmüştür. Nargin adasında esaret hayatı geçirmiş ve esaretten kurtulup bir süre Bakü'de ikamet etmek zorunda kalan Zapsu, 1918 yılında İstanbul'a dönmüştür (Zapsu, 1948c, s. 10). Abdurrahim Zapsu 1916-1918 yılları arasındaki esaretinde Almanca ve Rusça öğrenmiştir. Dârülhilâfe Sahn Medresesi sınavını kazanarak Mütahassisîn bölümüne kayıt hakkı kazanmış fakat medreselerin kapatılması üzerine Dârülfünun İlâhiyat Fakültesini okumuş ve bitirme tezi olarakta “*Âbide-i Tevhîd*” isimli Âyetü'l-kürsî tefsiriyle 1927 yılında Dârülfünun İlâhiyat Fakültesi'nin ilk mezunları arasında yerini almıştır (Zapsu, 1947b, s. 3).

Ayrıca 1932 yılında Ankara Maliye Meslek Mektebi'ni de bitirmiştir (Uzun, 2013, s. 127). Abdurrahim Zapsu, 11 Mayıs 1920'de Fatma Hidayet Hanımla evlenmiştir. Hidayet Hanım Muallim Mektebi mezunudur. Bölgede Bedirhaniler olarak bilinen ileri gelen soylu bir aileyi mensup olan Bedirhani Aziz Bey'in kızıdır (Anter, 2011, s. 110). Hidayet Hanım 30 Ekim 1969'da İstanbul'da vefat etmiştir (Zanyar, 2023, ss. 51-53). Abdurrahim Bey ve Hidayet Hanımın bu evliliklerinden Jale, Mustafa Pertev, Ayşe Hale ve Metin Daver, isimli çocukları dünyaya gelmiştir.

Zapsu, Cumhuriyet Dönemi din politikalarının, toplumun dini ihtiyaçlarının karşılanması noktasında yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Hayatının büyük bir bölümünü dini ilimleri gençlere ve çocuklara ulaştırmak amacıyla çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalarının bir kısmını yayımlamıştır. Ancak bir kısmını ise yayına hazır hale getirmesine rağmen çeşitli sebeplerden dolayı gerçekleştirememiştir. Dönemin birçok yazarı, siyasetçisi, düşünürü ve kanaat önderleriyle yakın ilişkiler kurmuş, topluma faydalı olabileceğine inandığı her alanda gayret sarfetmiştir. Yayıncılık faaliyetleriyle ilgilenen Zapsu hem kendi dergisini çıkarmış hem de muhtelif dergilerde yazılar yazmış ve birçok eser neşretmiştir.

İlk sayısı 4 Temmuz 1947 yılında İstanbul'da çeşitli matbaalarda basılmış olan Ehl-i Sünnet dergisi, Kasım 1953 yılına kadar toplamda yüz kırk sayı olarak yayınlanmıştır. Sahibi ve başyazarı olan Abdurrahim Zapsu, İstanbul'daki memuriyeti esnasında gençlere ve çocuklara dini bilgi vermek ve din aleyhtarlarına karşı yayın yapmak amacıyla; iman, ibadet, İslam tarihi, İslam büyükleri, şark, İslam mefkuresi, ahlaki hikayeler, baba öğütleri, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam, Tasavvuf, Siyer ve İçtimaiyyat başlıkları altında yayın yapmış, dini bilgilerin yanı sıra yurt içi ve yurt dışı İslam ülkelerindeki gelişmeler hakkında da yazılar yazmıştır ve kendisinin de beyan ettiği üzere hiçbir siyasi konuda tartışmaya girmeyi tercih etmemiştir (Zapsu, 1948b, ss. 5-6). Dinin yaşanması noktasında baskıların olduğu bu dönemde birçok kez tehditle karşı karşıya kalmış ve dergilerinin toplatılması durumu söz konusu olmuştur (Zanyar, 2023, s. 74).

Abdurrahim Zapsu, Necip Fazıl Kısakürek öncülüğünde kurulmuş olan Büyük Doğu Cemiyeti'nin umumi kâtip üyeliği vasfıyla kurucu üyeleri arasında yer almıştır (Uzun, 2013, s. 127). Ayrıca Büyük Doğu Dergisi'nde yazılar da kaleme almıştır. Dergide ilk yazısı 18 Nisan 1947'de yayımlanmıştır (Zapsu, 1947a, s. 4). İki haftada bir çıkmakta olan dergide iki yazı yazmıştır, bu yazılardan biri İslam tarihi ile ilgilidir. Son yazısını 12 Ocak 1951 yılında yazmıştır. Büyük Doğu Dergisinde toplamda kırk sayı yazıları yayımlanmıştır (Zapsu, 1951a, s. 13). Mayıs 1951 yılında da Büyük Doğu dergisi yayın hayatına son vermiştir. Zapsu'nun bu

cemiyette kurucu üye olarak bulunması, cemiyetin genel sekreteri olması gibi önemli bir vazifeyi icra etmesi, bunun yanında Büyük Doğu dergisinde yazılar kaleme alması bize Necip Fazıl ile yakın ilişkileri olduğunu göstermektedir. Bunun yanısıra Abdurrahim Zapsu'nun dönemin Nakşibendi tarikatı şeyhlerinden Abdülhakim Arvâsi'yle olan yakın ilişkileri ve aynı şekilde Necip Fazıl'ın da Abdülhakim Arvâsi ile olan yakınlığı neticesinde bir araya gelmiş olmaları da muhtemeldir (Zanyar, 2023, s. 84). Zapsu'nun çocukluğundan itibaren Başkale'de Arvâsi ailesi ile doğrudan ilişkilerinin olması Abdülhakim Arvâsi'nin yetiştiği geleneksel ekolden yetişmiş olması tabii olarak dini ve dünyevi fikirlerinin benzerlik taşımasına sebep olmuş ve yakın ilişkiler kurmalarını sağlamıştır. Zapsu'nun ilmi ve fikri dünyasını doğrudan etkileyen önemli isimlerden bir tanesi de Abdülhakim Arvâsi olmuştur (Zanyar, 2023, s. 84). Abdurrahim Zapsu ile Said Nursi'nin yakın dostlukları ise Zapsu'nun Van yıllarına dayanmaktadır. Zapsu ve Said Nursi aynı bölgede doğmuş büyümüşler, aynı ekolden gelen hocalardan eğitim alarak yetişmişlerdir. Birinci Dünya Savaş'ında Bitlis'i müdafaa ederken ikisi birlikte Ruslara esir düşmüş Zapsu Nargin adasına Said Nursi ise Sibiry'a götürülmüştür (Anter, 2011, s. 69). Said Nursi'nin esareti esnasında Rus kumandan Nikola Nikolaviç karşısında ayağa kalkmama hadisesinin yaşandığı olayı Zapsu, Bakü'deki zorunlu ikameti esnasında bu olayı öğrenerek yıllar sonra Ehli Sünnet dergisinde -Said Nursi'nin bunu kimseye anlatmamasına rağmen- olayın ibret verici bir husus olduğunu düşünerek şahitler göstererek bu vakıayı yayımlamıştır (Zapsu, 1948c, s. 10). Said Nursi ile birlikte esaretten kurtulduklarında Said Nursi Bitlis'e dönmüş, Zapsu İstanbul'da kalmıştır. Bundan sonra da görüşmeleri devam etmiş, Said Nursi'nin yargılandığı birçok davaya Zapsu' da katılmış, Büyük Doğu ve Ehli Sünnet dergilerinde Said Nursi'nin mahkeme savunmalarını ve onun durumunu anlatan yazılar yazmıştır (Zapsu, 1949, s. 8, 1952, s. 9). Said Nursi 1944 yılında Emirdağ sürgünündeysen Zapsu sık sık ziyaretine gitmiş, Said Nursi İstanbul'da yargılandığı esnada da Zapsu onu evinde misafir etmiş ve irtibatları devam etmiştir (Zanyar, 2023, ss. 78-87). 1926 yılında kurulan İslam Konferansı Teşkilatı'nın, Pakistan'ın 1947 yılında bağımsız bir devlet olmasıyla daha aktif olarak çalışması fikri tartışılmıştır. Bu sebeple Şubat 1949 yılında Filistin Başmüftüsü Emin el-Hüseyni başkanlığında Pakistan'ın Karaçi şehrinde toplanılmış, Filistin ve Keşmir' de ki olayların durdurulması için İslam ülkelerine çağrı yapılmıştır (Qureshi, 1994, s. 26). İki yıl sonra 10 Şubat 1951 yılında yine Pakistan'ın Karaçi şehrinde Emin el-Hüseyni başkanlığında bir kongre daha yapılmış, otuz altı İslam ülkesi ve yüz üç temsilcinin katıldığı kongreye Türkiye'den din alanındaki çalışmaları ve yetkinliğinden dolayı Abdurrahim Zapsu; Ömer Rıza Doğrul, İsmail Hakkı Akyüz ve Ali Vasfi Atahan ile birlikte kongreye davet edilmiş, talim ve

davet komisyonlarında toplantılara katılmıştır (Zapsu, 1951b, s. 12, 1976, s. 26). Bu kongrenin kendisine gönderdiği davetiyeyi, kongrenin amacını ve kongrenin aldığı kararları, Pakistan’da ziyaret ettiği şehirleri ve mekanları, Ehli Sünnet Dergisinin doksan altıncı sayısından itibaren *Pakistan Seyyahat Notları* başlığıyla yedi yazı dizisi şeklinde yazmıştır (Zapsu, 1951b, s. 12, 1951c, s. 11, 1951d, s. 14, 1951e, s. 11, 1951f, s. 8, 1951g, s. 14, 1951h, s. 12). Bu seyahatinde Pakistan Eğitim Bakanı Ali Ekber Şah, İslam dünyasında tanınmış meşhur alim Ramazan el-Bûtî, Kudüs müftüsü Muhammed Emin el-Hüseyini, İslam Kongresi Başkanı Said Ramazan, Lübnan Eski Başbakanı Sâmî Sulh gibi önemli isimlerle tanışmış ayrıca *Pakistan İslam Talebe Cemiyeti* ne de uğrayarak oradaki talebeleri ziyaret edip onlara neşrettiği *Büyük İslam Tarihi* isimli eserini hediye etmiş birçoğundan geri dönüş mektupları alarak eseriyle ilgili iltifatlara mazhar olmuştur (Zapsu, 1976, s. 26). 9 Şubat 1958’ de İstanbul’da vefat eden Abdurrahim Zapsu, İstanbul Necatibey Mezarlığı’na defnedilmiştir. Vefatı İslami camiada büyük yankılar uyandırmış, dini yayıncılık faaliyeti yapan önemli neşriyatlarda vefat ve taziye haberleri yapılmıştır (“Sebilürreşad”, 1958a, s. 192; “Sebilürreşad”, 1958b, s. 207). Pakistan İslam Cumhuriyeti Karaçi Cemaat-i İslam Reisi Çevderi Gulam Muhammed’de Pakistanlı müslümanların üzüntülerini dile getiren taziye mesajını Sebilürreşad Dergisinde yayınlamıştır (“Sebilürreşad”, 1958c, s. 238). Abdurrahim Zapsu, vefatından kırk beş gün önce vasiyetini yazmış, oğlu Mustafa Pertev Zapsu vasiyetin bir kısmını *Büyük İslam Tarihi* eserinin giriş kısmında okuyucularla paylaşmıştır (Zapsu, 1976, ss. 15-17). Abdurrahim Zapsu yaşamı boyunca birçok eser kaleme almıştır, bunlardan bir kısmı basılmamıştır. Bu eserlerden basılanlar şunlardır; *Garip Çocuklara Ahlâk Aşısı* (Bakü 1918); *Bir Esir Çocuğun Hatırası* (Bakü 1918, manzum); *Şâfiî İlmihali* (İstanbul 1334); *Ömer Hayyam’a Hücumlar* (İstanbul 1942); *İman Kitabı* (İstanbul 1948); *Enbiyâ Tarihi* (İstanbul 1948); *Temizlik ve Ahkâmı* (İstanbul 1949); *Namaz ve Ahkâmı* (İstanbul 1949); *Ramazan Hediyesi Oruç ve Ahkâmı* (İstanbul 1949); *Cenaze ve Ahkâmı* (İstanbul 1949); *Beş Vakit Namaz* (İstanbul 1951); *Helâl ve Haram* (İstanbul 1951); *Abdest ve Gusül* (İstanbul 1951); *Din ve Kin* (İstanbul 1951); *Düşünüyorum ve Soruyorum* (İstanbul 1951); *Lisanda Nezâket Meselesi* (İstanbul 1951); *İmam ve Hatip Mektepleri* (İstanbul 1952); *Zekât ve Ahkâmı* (İstanbul 1954); *İlimden ve Edepten Mahrum Bir Papaza İlim ve Edep Dahilinde Bir Cevap* (İstanbul 1954); *Büyük İslâm Tarihi* (I-II, İstanbul 1955-1957.); *İslâm Yavrusunun Kitabı* (İstanbul 1956); *Metin’in Din Sorguları* (İstanbul 1956); *Hâle’nin Din Sorguları* (İstanbul 1956); *Pertev’in Din Sorguları* (İstanbul 1956).

Abdürrahim Zapsu'nun *Mütefekkilere Kur'an-ı Kerim Tefsir Hülâsası*, *Ben Neyim?*, *Ehl-i Sünnet ve Ehl-i Bid'at İlmî Bir Münâkaşa*, *Oğluma Bir Tavsiye*, *İmam Bûsürî'nin Aşkı*, *Peygamberimizi Tanıyalım*, *Ahlâk ve Felsefe*, *Aile Tarihim ve Heyecanlı Sergüzeştler* adlı yayımlanmamış kitapları da vardır (Uzun, 2013, s. 128).

2. Büyük İslam Tarihi

Eserin birinci cildi 1955 yılında iki yüz seksen altı sayfa; bir indeks, üç harita ve iki resim olarak Sıralar Matbaasınca, ikinci cildi ise 1957 yılında yine Sıralar Matbaası tarafından İstanbul'da yayımlanmıştır. Eser Abdurrahim Zapsu'nun vefatından sonra, hazır bulunan notları oğlu Mustafa Pertev Bey tarafından üçüncü ciltle birlikte 1976 yılında Sebil yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Müellif üçüncü cildi Medine'de tamamlama arzusuyla notlarını hazır bulundurmakta iken bu arzusunun yerine getiremeden vefat etmiştir (Zapsu, 1976, s. 17). Eserin yayımlanıp çoğaltılması Abdurrahim Zapsu'nun vasiyeti üzerine gerçekleşmiştir (Zapsu, 1976, s. 16). O dönemdeki toplumun din eğitimi hususunda sıkıntılar yaşaması ve Hz. Peygamberin doğru bir şekilde tanınmamasının imani noktada eksiklik olacağını ifade ederek bu eserine büyük önem atfetmekte ve o günün toplumu için bu eserin bir ilaç mahiyetinde olduğunu iddia etmektedir (Zapsu, 1976, ss. 32-33). Eserin birinci cildi yayımlandığında büyük bir ilgi ve alaka görmüş, dönemin önemli mütefekkir ve alimlerinden olan Hasan Basri Çantay, Tarihçi yazar ve meşhur mevlithanlardan Ali Rıza Sağman, Dönemin Fatih Kütüphanesi Müdürü Ezher Üniversitesi Şer'iyye Fakültesi mezunlarından Ahmed Davudoğlu gibi önemli şahıslardan iltifat mektupları almış, Pakistan Karaçi 'de bulunan Pakistan İslam Talebe Cemiyeti eserin Urduca ve İngilizceye çevrilmesi talebinde bulunmuş, Almanya Münih şehrinde "*Dergi*" ismiyle yayın yapan dergide Süleyman Tekiner tarafından eserin birinci cildi ve müellifi tanıtılmıştır (Zapsu, 1976, ss. 22-30). Zapsu eserini kaleme alırken kendisine has bir metot uygulamış, sistemli bir çalışma ortaya koymuştur. Eserinde sadece tarihi bilgiler vermekten ziyade olayları anlattıktan sonra doğu ve batı tarihçilerinin ortaya koyduğu asılsız ve yalan bilgileri belgeleriyle çürütme yoluna gitmiş bu hususta Tarih usulü ilminin uygulandığını söyleyebiliriz. Tarih Felsefesi, Din Felsefesi, Ahlak Felsefesi ve Sosyolojiyi kullanmış, delillerle olayları ispat etme gayretine girmiştir (Zapsu, 1976, s. 35). Hem geleneksel hem de modern eğitim alarak yetişmiş olan Zapsu; Mantık ilminin yanı sıra Arapça, Farsça, Rusça, Almanca gibi dillere hâkim olması sebebiyle kaynakları asıl dillerinden okuyarak karşılaştırmalar yapmış, paralel okumalar gerçekleştirmiş ve bu doğrultuda yazmış olduğu eserinin değerini artırmıştır (Zapsu, 1987, s. 6). Bu eserdeki temel gayesinin Hz. Peygamberin hayatını kuru kuruya anlatmak olmadığını açıkça ifade etmiş, İslam'a ve Hz. Peygambere atılan

iftiralar ve yalanlarla dinin karalanmasına karşı kalemiyle mücadele vermeye çalışmıştır. Kendisi eserinde özellikle hiçbir şekilde dönemin siyasi olaylarının etkisinde kalmadığını açıkça beyan etmiş, incelediği olayların bütün yönleriyle ortaya koymaya çalışmış, dönemin Arap aklını, örf ve adetlerini anlama ve anlatma şeklinde olayları incelemiş, olaylara objektif yaklaşma gayreti göstererek profesyonel bir tarihçi yaklaşımı sergilediği görülmüştür (Zapsu, 1976, s. 197). Zira kendisi bugünün aklıyla geriye dönük yapılan değerlendirmelerin insanı yanıltacağını, bu durumda da tarihinin yanlış bir misyon üstleneceğini söylemiştir. Bu durumun neticesinde de belki kasıtlı olmadan insanları yanlış bir inanca veyahut daha sonraki tarihçileri yanlış değerlendirmeler yapmaya sevk edebileceğinden bahsetmiştir. Kendi yaşadığı dönemdeki şarkiyatçıların ortaya koyduğu verileri ele alarak kasıtlı olarak delilleri olmayan bilgilerin çarpıtılarak İslam inancına zarar vermek maksadıyla ortaya koyulduğunu söylemiştir. Şarkiyatçıların, toplumun inanç yapısını bozarak tıpkı Hristiyanlıkta olduğu gibi İslam içerisinde de -özellikle geleneksel İslam anlayışı çerçevesinde hareket eden- toplulukların ayrışmasını ve dağılmasını sağlamak amaçlı hareket ettiklerini ortaya koymuştur. Bu sebeple müsteşrikleri sıklıkla tenkit etmiştir (Zapsu, 1976, s. 34). Ayrıca dönemin dini eserlerinde Masonluk ve Siyonizm izlerinin yer aldığını ifade etmiştir. Bir takım rivayetlerin tahrif edilerek İslam itikadına yönelik kasıtlı saldırıların olduğunu belirtmiş, bu türden eserlerin tespitinin ve ifşasının önem arz ettiğinden bahsetmiştir (Zapsu, 1976, s. 45). Bunun yanı sıra bu şarkiyatçıların eserlerini tercüme etmiş, kendi tabiriyle toplumu zehirlemek amacına hizmet eden mütercimleri de sıklıkla tenkit etmiştir ve eserinde onlara da sorular sorarak cevaplar vermelerini istemiştir (Zapsu, 1976, s. 44). Aşırı taassup ve övgünün de İslam'a zarar vermeye sebep olduğunu belirtmiştir (Zapsu, 1976, s. 31). Bu eserin ortaya çıkmasının bir sebebi olarakta suyu bulandıran cenahtakilere karşı geleneksel inanç sistemi içerisinde çalışmalar yapan alimlerin bu hususlarda gerekli cevapları vermemeleri olduğunu söylemiştir. Zapsu, kendisinin de böyle geniş çaplı bir eser ortaya koymaması halinde muarızların iftira ve yalanları karşısında toplumun imani noktada etkilenecek yanlış inançlara düşeceği endişesini taşıdığını ifade etmiştir (Zapsu, 1976, s. 32). Zapsu, İslam Tarihinin, tarih ilminden daha fazlası olduğunu belirterek görüşlerin belgelerle veya rivayetlerle ortaya koyulmasının yanısıra muhtelif diğer ilimlerinde bu fikirleri destekler nitelikte olması gerektiğini söylemiş; Tefsir, Hadis, Kelam, İslam Felsefesi, Ahlak Felsefesi, Sosyoloji gibi ilimlerden faydalanmanın gerekliliğini vurgulamıştır.

Eserinin birinci cildinde Tarih nedir, Tarih Felsefesi, İslam ne demektir, Din ne demektir, Dinler Tarihi açısından din, dinlerin tasnifi, Emile Durkheim, Max Müller, Reville, Ludwig

Andreas, Feuerbach, Kant, Morris Jastrow gibi felsefecilerin yaptıkları din tanımlarını vermiş ve Şemseddin Günaltay'ın bu tanımları reddettiğini belirterek kendi fikirlerini ortaya koymuştur (Zapsu, 1976, ss. 58-59). Dinlerin tasniflerini Hegel, Tapel, Siyebek gibi filozoflardan vermiş akabinde eleştirerek İslam Filozoflarının tasnifleriyle kıyaslamalar yapmıştır. İbn-i Hazm, Şehristani gibi alimlere atıflarda bulunmuştur (Zapsu, 1976, s. 62). Dinlerin ortaya çıkışı, Dine olan ihtiyacın psikolojik açıdan değerlendirilmesi, Dinler Tarihinin eleştirisi, ateizm gibi bölümlerde de deliller sunarak fikirlerini ortaya koymuştur. İslam Tarihi bölümünde; Mekke döneminden başlamış, Arabistan yarım adasının durumu hakkında bilgiler vermiş, Peygamber nedir, niçin peygamber gönderilir, Fil Vakıası, Mucizeler, Hz. Peygamberin soyu, Hz. Peygamberin çocukluk dönemi, Şemali gibi konular yine Tarih Felsefesinin metodolojisi kullanılarak kendi ifadesiyle muarızların iftiraları ve yalanları ortaya koyulmak suretiyle tüm görüşler detaylı olarak irdelenerek kendisine has belirlediği usulle incelemiş ve ortaya koymuştur (Zapsu, 1976, ss. 96-383). Eserin ikinci cildinde; Hz. Peygamberin Gençlik döneminden bahsetmiş, Ebu Tâlib'in yanında kalması, çobanlık yapması, Rahip Bahira olayının arka planı, Hristiyanların Rahip Bahira olayıyla ilgili Hz. Peygambere karşı eleştirilerine verilen cevaplar, Hz. Peygamberin ahlakından bahseden vesikaların ve o dönemden şiirlerin ortaya koyulması, Ficar Savaşları, Hilfü'l-Fudûl, Hz. Hatice ile evliliği, Kâbe Hakemliği, Peygamberlik vazifesinin başlaması, Hz. Peygambere yönelik iftiralar, iftiralara verilen cevaplar, Arap, Fars ve Türk Edebiyatından Hz. Peygamberle ilgili yazılar ve şiirler, ilk vahyin nüzülü, açık davet, Hz. Peygambere yapılan eziyetler, ayın yarılması olayına bakış, Habeşistan'a hicret, boykot, Hüzün Yılı, Taif yolculuğu, Akabe Biatları, Miraç mucizesi, Medine'ye hicret konuları detaylarıyla işlenmiş, bu konulardaki eserler ortaya koyularak tetkik edilmiş ve muarızların iftira ve karalamalarına cevaplar verilmiştir (Zapsu, 1976, ss. 400-733). Üçüncü ciltte, Hz. Peygamber'in Medine dönemi ele alınmıştır. Olaylar hicri birinci yıldan başlayarak hicri on birinci yıla dek detaylarıyla ortaya koyulmuştur (Zapsu, 1976, ss. 757-887). Bu ciltte dikkatimizi çeken nokta ilk iki cilde göre sadece olaylar anlatılmış, ilk iki ciltteki yöntem yani muarızların eleştirileri, yalanları ve iftiralarına değinilmeden geçilmiştir. Bu durumun, Zapsu'nun üçüncü cildi tamamlayamadan vefat etmesi ve oğlu Mustafa Pertev Zapsu tarafından müellifin hazırladığı notların bir araya getirilmesiyle eserin tamamlanmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz (Zapsu, 1976, s. 6).

3. İslam'a Yönelik İftiralar ve Propagandalar

Peygamberler nübüvvet görevine başladıklarında, toplumun yanlış inançlarıyla mücadelede ederek doğru inanç sistemini ortaya koymaya çalışmışlardır. Asırlar boyu adet

haline getirdikleri inançlarından vazgeçmeyen topluluklar peygamberlere düşmanlık etmişler ve yanlış inançlarından vazgeçmeyi reddetmişlerdir; bu durum Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. Yahyâ, Hz. Zekeriyâ, Hz. İsa gibi peygamberlerin yaşadıkları dönemde de açıkça görülmektedir (*Kur'ân Yolu, el-Ahzâb 33/69.*, t.y.; *Kur'ân Yolu, en-Nisâ 4/155-162.*, t.y.). Kavimlerin bu yanlış tutumları karşısında peygamberler ve onlara inananlar zulme uğrayarak, ağır bedeller ödemişlerdir. Bu peygamberlere karşı yapılan ağır eziyetler Hz. Muhammed'e de kavmi tarafından yapılmıştır (İshak, 2012, s. 299). Ancak inançları uğruna ölmeyi göze alan topluluklara yönelik yapılan zulümler işe yaramamış aksine inananların verdikleri mücadeleler inanmayanların daha çok dikkatini çekmiş, vahye kulak vermelerini sağlamış ve müminlerin sayısı artırmıştır (Demircan, 2015b, s. 50). Yirmi üç yıl devam eden risaleti boyunca Hz. Peygamber görevini layıkıyla yerine getirmiş, risaletinden önceki hayatında toplumda övgüyle bahsedilen üstün ahlakının neticesi olarak kendisine atılan iftiraların hiçbirisi tutmamıştır. Nübüvvetini her türlü zorluğa rağmen yerine getirerek kıyamete kadar devam edecek olan İslam'ın temellerini küçük bir bölgede atarak, bu dinin dünyaya yayılmasını sağlamıştır. Hz. Peygambere tebliğin ilk dönemlerinde müşrikler tarafından birçok iftira atılmış, kendisine; kâhin, sihirbaz, şair gibi ithamlarda bulunularak aşağılanmış fakat bunlar iftiradan öteye gitmemiştir. Bu iftiralar İslam'a karşı ne ilk ne de son olmuştur, kıyamete kadar da devam edecektir (Zapsu, 1976, s. 454). Zapsu 'ya göre; tarihi olayların tam manasıyla anlaşılması ancak olaylara her açıdan bakmakla mümkündür. Bu sebeple Hz. Peygambere yönelik iftiralara ve yalanlara dair her türlü bilgi ve belgenin açığa çıkarılması elzemdir. Zapsu, on dört asır öncesinde gerçekleşmiş vakıaların ancak o günkü tarihi vesikaların ortaya koyulması suretiyle, iftiraların ve yalanların ispat edilebileceğini söyleyerek her türlü itirazın ancak bu yöntemle ortadan kaldırılabileceğini belirtmiştir. On dört asır önce Cahiliye Dönemi Arap Yarımadasında modern ilimlerle ilgili herhangi bir faaliyet yapılmamış ancak o dönemin kendi şartları içerisinde insanlar edebiyatla iştiğal etmişlerdir. Muallakât adı verilen Kâbe duvarına asılarak sergilenen kaside ve şiirler o dönemin en önemli tarihi vesikalarıdır (Tülücü, 2005, s. 309). Bu eserler incelenmeden, Hz. Peygamberi ve İslam itikadını karalamaya yönelik bugüne dek yapılmış olan propagandalar ortaya çıkarılamaz, bu sebeple tarihin ve zihinlerin aydınlığa kavuşması için muhaliflere karşı belgelerle konuşulmalı ve iftiralara kapılan insanlar bataklıktan çıkarılmalıdır (Zapsu, 1976, s. 456). Zapsu, İslam'a iftira ve İslam aleyhinde propaganda yapanları beş ana grupta toplamaktadır. Bunlar; Kureyşiler, Yahudiler, Sebeiler, Bâtiniler ve Haçlılardır (Zapsu, 1976, s. 460).

3.1.1. Hz. Peygamber Döneminde İslam'a Karşı İftira ve Yalan Metotları: Kureyşiler

Zapsu 'ya göre her peygamber iftiralara ve yalanlara maruz kalmıştır. Hz. Peygamberde risaletinde aynı durumla karşı karşıya kalmıştır. Fakat Hz. Peygamber'e iftira atanlar onun toplum içindeki ahlaki üstünlüğünden, faziletinden, dürüstlüğü ve güvenilirliğinden bahsetmiş, onun izzet ve şeref sahibi karakterli bir kimse olduğunu anlatmışlardır. Hz. Peygamberle ilgili herhangi bir olumsuz durumun olması halinde muhakkak bu toplumda dile getirilirdi. Nitekim müşriklerin Hz. Peygambere karşı attıkları iftiralar bu nedenle karşılık bulmamıştır (Zapsu, 1976, s. 457). Hz. Peygambere karşı ilk olarak münazara ve münakaşa yolunu tercih eden müşrikler ilahi vahyin karşısında aciz kalmışlar ve yöntemlerini değiştirmişlerdir. Akabinde iftira ve alay yolunu seçmişler bu işin başını da Hz. Peygamberin amcası Ebu Leheb çekmiştir. İftira ettikleri vasıfların Hz. Peygamber'de olduğuna kendileri dahi inanmamışlar, vahyi bir insandan aldığına dair karalamalarla müslüman olanları caydırmaya çalışmışlardır (Hişam, 2021, ss. 74-75). Ancak Kur'an bu iftiralara ve yalanlara bir cevaplar vererek onları şaşkınlığa uğratmıştır (*Kur'ân Yolu, el-Müddessir 74/11-25.*, t.y.).

Kabileciliğin önemli olduğu bu dönemde güçlü kabileye mensup kişiler güçsüz olanlara dilediği muamelede bulunuyorlardı. Güçsüz kabilelerden müslüman olanlara veya kabilesi olmayan kölelere ve kabilesinden müslüman olduğu için dışlanmış kişilere Mekke'nin ileri gelenleri işkence ve baskılar uygulamışlar hatta Hz. Peygambere dahi eziyet verici fiili müdahalelerde bulunmuşlardır. Bu durum karşısında mücadele edemeyen sahabilerden bazıları çözüm olarak Hz. Peygamberin yönlendirmesiyle Habeşistan'a hicret etmişlerdir (Hişam, 2021, s. 92). Habeşistan'a giden bu kafilenin ardından müşrikler Amr b. El- Âs'ı ve Abdullah b. Ebû Rebîa'yı yanlarında hediyelerle elçi olarak göndermiş, ancak Habeşistan Kralı Necaşî müslümanları himaye etme kararından vazgeçmemiştir (Hişam, 2021, s. 92). Müşriklerin müslümanları yıldırnamaları ve İslam'ın Mekke dışında da yayılması tehlikesi onları korkutmuş ve ambargo kararı alarak müslümanları üç yıl boyunca Ebû Tâlib mahallesinde aç ve susuz tecrit altında tutmuşlardır (Hişam, 2021, s. 100). Müslümanlar bunca eziyet ve propagandaya rağmen zorluklarla mücadele etmişler ve sabırlarının bir neticesi olarak inançlarını özgürce yaşayabilecekleri Medine'ye hicret fırsatı verilmiştir. Ancak İslam'a karşı yapılan karalama faaliyetleri son bulmamış, kişiler değişse dahi hak ile batılın mücadelesi devam etmiştir. Bu kez İslam'ın karşısında Yahudiler yer almıştır. Yahudiler müslümanların egemenliği altında yaşamayı kendilerine yedirememişler ve müşriklerle türlü iş birliklerine başvurmuşlardır. Nihayetinde bu stratejileri başarılı sonuçlar vermeyince müslümanların

içlerine sızarak onlardan gibi görünmüşler ve içeriden müslümanları parçalama ve birbirlerine düşürme faaliyetleri yürütmüşlerdir. Zapsu ‘ya göre kendileri bunu daha çok maddi çıkarlarını ve kişisel menfaatlerini korumak amacıyla yapmışlardır (Zapsu, 1976, s. 458). Kelime-i tevhidi ikrar eden kişi İslam beldeğinde emniyettedir düsturunu kullanmışlar, İslam’ı parçalamaya yönelik faaliyetlerini gizliden gizliye yürütmüşlerdir ancak bu hususta başarı elde edememişlerdir. Bu dönem içerisinde Hz. Peygamberin varlığı müslümanları bir arada tutmuş, sahabilerin ayrılıkçı görüşlerle birbirlerinden kopmalarını engellemişse de Hz. Peygamber’in vefatının ardından durum böyle olmamıştır (Zapsu, 1976, s. 458).

3.1.2. Hz. Peygamberin Vefatından Sonra İslam’a Karşı Yürütülen Propagandalar: Sebaiyye ve Bâtıniyye

Zapsu’nun eserinde ifade ettiği üzere Hz. Ebubekir’in hilafetinin başlangıcında her ne kadar baş kaldıranlar ve İslam’a mugayyir hareket edenler olduysa da çok uzun sürmeden bu durum bastırılmıştır (Zapsu, 1976, s. 458). Hz. Ömer döneminde de açıktan açığa bir faaliyet yürütülemediği. Ancak Hz. Osman döneminde, Hz. Osman’ın hilminden istifade ederek toplum içerisine nifak tohumları saçılmıştır (Zapsu, 1976, s. 458). Zapsu’ya göre Yemen Yahudilerinden Abdullah b. Sebe’nin başında olduğu bir topluluk ortaya çıkmıştır (Fığlalı, 1988, s. 133). Bu kişi kendisini Hz. Ali taraftarı olarak göstererek Yahudi teşkilatlarını harekete geçirmiştir. En ufak olayları dahi yalan ve iftiralarla büyütürken toplum içerisinde fitne hareketini başlatmıştır. “*Sebaiyye*” adında bir mezhebin oluşmasını sağlayarak münafık zümresini bir arada toplamıştır. Hz. Osman ve Hz. Ali’nin şehadetine sebep olmuş kişiler bu zümrenin birer üyesidir (Zapsu, 1976, s. 459). Bu grubun faaliyetleri, İslam Tarihi içerisinde telafisi mümkün olmayan olayların yaşanmasına ve İslam dünyası içerisinde ilk hizipleşmelerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir (Demircan, 2015a, ss. 67-68). İbn-i Sebe ile ilgili rivayetler Seyf b. Ömer kanalıyla bize ulaşmıştır. Fakat bu ravinin rivayetleri arasında çelişkiler bulunmakta olup, Abdullah b. Sebe ile Şia’ya ait olan fikirleri ilişkilendirmiş, siyasi olayların kaynağının Yahudiler olduğuna dair rivayetlerde bulunmuştur. Siyasi gerçeklere tam manasıyla yer vermeyen Seyf b. Ömer, aslında birden fazla karaktere ait olan faaliyetleri bir kişi üzerinden aktarmıştır (Fığlalı, 1988, s. 133). Kanaatimizce özellikle makâlât türü eserler incelendiğinde, İbn-i Sebe’nin Hz. Osman dönemiyle ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Hz. Ali döneminde çıkan fitne hareketlerinde, müslümanlara yakışmayan bütün işlerin kendisinde toplandığı bir karakter ortaya koyulmuştur. Abdullah b. Sebe, klasik kaynaklarda bu dönem içerisindeki olumsuz faaliyetlerin üzerinde toplandığı bir kişi haline getirilmiştir (Korkmaz, 2007, s. 144). Zapsu, eserinde geleneksel ekolden gelen tarih kitaplarını kaynak olarak kullanmış ve

geleneksel İslam inancı içerisinde yetişmiş olması sebebiyle Abdullah b. Sebe'nin varlığını kabul ederek bu dönem içerisindeki yanlışları bu kişi üzerinden aktarmıştır (Zapsu, 1976, s. 458). Bir diğer vakıa ise İran'da Mecusiler, kaybettikleri toprakları ve dinlerini geri kazanmak arzusuyla İran'da refah içerisinde yaşayan müslümanları birbirlerine düşürerek yeni bir fitne hareketinin başlamasına sebep olmuşlardır. Bu hareket "*Bâtıniyye*" adıyla anılmış, müslümanların kafasını karıştırmak suretiyle, Mecusiliğin inanç esaslarını müslümanlara İslam'mış gibi kabul ettirmeye çalışmış bir topluluktur (Zapsu, 1976, s. 459). İslam'da olmayan görüşlerini Kur'an'a yükledikleri bätını manalarla ve Hz. Peygamber'e isnad ettikleri yalanlarla, eski Mecusi geleneklerine dönmeyi arzu etmişlerdir. Zapsu'ya göre, kılıçla başaramadıklarını, İslam inancını ve kültürünü yozlaştırarak elde etmeye çalışmışlardır. Mecusiler, İslam için en büyük tehlikelerden biri olmuşlar ve İslam'a karşı birçok iftirada bulunmuşlardır (Zapsu, 1976, s. 459).

3.1.3. İftira Kampanyaları: Yahudi ve Hristiyanların Çalışma Usulleri

Zapsu'ya göre, Yahudilerin İslam'a karşı düşmanlıklarının sebebi kendilerine vadedildiğini ileri sürdükleri toprakların müslümanların yönetimi altında olması ve müslümanların güçlü olmaları halinde bu topraklara kavuşamayacaklarına inanmalarıdır. Bu sebeple birçok bölücü hareket oluşturarak, İslam'ın ilk günlerinden bugüne değin takiyecilikle müslümanların aralarına sızarak yaşamışlardır. Yahudiler; müslümanları birbirine düşürerek, toplum içinde fitne çıkararak, kimi zaman müslüman gibi görünerek, İslam'a zarar vermeye çalışmışlardır. İnancı elinden alınmış toplumların daha kolay yönetileceğini düşünmeleri sebebiyle inancını yaşayan müslüman toplumlara karşı düşmanca tutumlarını içten içe sürdürmüşlerdir. Hatta kimi zaman devlet idarelerine dahi müdahil olarak toplumun inancını elinden alma gayesiyle hareket etmişlerdir. Düşmanımın düşmanı dostumdur sözü gereğince de bu hususta Hristiyan medeniyetlerle ortak hareket ettikleri dahi olmuştur. Zapsu'ya göre bu grupların ortak fikirleri şudur ki tek bir Kur'an kültürünün olduğu toplulukları ele geçirmek zor bir iştir, bu sebeple Kur'an kültürünün ortadan kaldırılması ilk yapılması gereken iştir (Zapsu, 1976, s. 461). Zapsu'ya göre, iftira ve yalanlarla İslam'a zarar veren bir diğer grup ise Hristiyanlardır. İslam'ı karşılarında bir tehlike olarak görmüşlerdir. Fakat İslam coğrafyasıyla komşuluk ilişkileri kurmaları ve müslümanların, Hristiyanlara karşı sergiledikleri olumlu tutumlar Hristiyanların İslamlaşmasını sağlamıştır (Zapsu, 1976, s. 459). Ayrıca kendilerine ait olduğunu düşündükleri Kudüs'ün, müslümanların elinde olması onların düşmanlıklarını perçinlemiştir. Hristiyanlığın merkezi olan Roma İmparatorluğu, İslam dünyasına karşı birçok kez haçlı birlikleriyle saldırmış ancak müslümanları savaş meydanlarında mağlup edememiştir.

Artık savaşla arzularını elde edemeyeceklerini anlayan Hristiyan alemi, bu durum karşısında yeni bir strateji geliştirmişlerdir; yalan ve iftira kampanyalarıyla İslam'ı tahrif ederek Mecusilerin stratejisine benzer bir uygulama ortaya koymuşlardır (Zapsu, 1976, s. 460). Hristiyan grupların birçoğu, müslümanları çağ dışı, barbar, katil, gibi vasıflarla gayri müslim toplumlara asılsız ve delilsiz söylemlerle kötümüşler, İslam'da olmayan usul ve esasları İslam gibi göstermişler ve Hz. Peygamber'e yalan isnat etmek suretiyle iftiralarda bulunarak tarih boyunca da bu yöntemlerle hareket etmişlerdir.

Zapsu'ya göre, Hristiyan misyonerleri bu anlatılanları gerçekleştirmek için faaliyetler yürütmüşler, İslam toplumlarında kendi inançlarını yaymak maksadıyla okullar ve muhtelif teşkilatlar kurarak toplum içinde kendi inançlarına hizmet eden bireyler yetiştirme gayretiyle hareket etmişlerdir (Zapsu, 1976, s. 461). Temel amaçları, ifade edildiği üzere İslam kültürünü ortadan kaldırmaktır. Bu amaç uğruna birçok eser neşretmişler ve eserlerini neredeyse tüm dillere tercüme ederek genellikle ücretsiz olarak dağıtmışlardır. Zapsu'ya göre, bu faaliyetlerine isteyerek bazen de istemeden hizmet eden müslüman kimliği altında yardımcı olan kişilerde mevcuttur. Nitekim müslüman bir çocuk gidip bir papazdan vaaz dinlemez ancak müslüman kimliği taşıyan bir şahıs Hristiyanlık propagandasını bir çocuğa kolaylıkla yapabilir. Zapsu bu hususta papazların ve Hristiyanların dinlerini yaymaları noktasında bir sorun görmemekle beraber eğer ki yapılan bu misyonerlik faaliyetleri Hz. Peygamber'e iftira atılarak yapılırsa bu durumda buna karşı gerekli cevapları vermek gerektiğine önemle vurgu yapmıştır (Zapsu, 1976, s. 463). Dönemin papazlarının, cemaatlerini İslam dini hakkında yalan söylemeleri hususunda teşvik ettiklerini hatta bir papazın:

“Durmadan yalan söyleyiniz! Söylediğiniz yalana yüzde doksan dokuzu inanmasa da birisi inansa kafidir. Bu yalana inanması yalanı yaymağa kifayet eder. Bu yalan günden güne yer bulur. Arzu ettiğiniz menfi propagandayı temin eder.”(Zapsu, 1976, s. 464)

ifadesiyle yapılan misyonerlik faaliyetlerinin yalan ve iftirayla İslam'ı karalama politikası üzerine kurulu olduğu görülmüştür (Zapsu, 1976, s. 464).

Zapsu'nun yaşadığı dönemde Fransız asıllı Hollandalı müsteşrik Dr. Reinhart Dozy tarafından, Fransızca olarak kaleme alınmış olan *“Essai sur l'histoire de l'Islamisme”* isimli eser Dr. Abdullah Cevdet tarafından *“Tarih-i İslamiyet”* adıyla 1908 yılında Türkçeye tercüme edilmiştir (Dozy, 1908, s. 3). Geleneksel İslam algısına karşı afaki bilgiler barındıran bu eser dönemin alimleri ve müslüman halk tarafından ağır eleştiriler almıştır (Ersoy, 1911). İçeriğinde, Hristiyan müellif Dr. Dozy tarafından, aslı olmayan bilgiler ortaya koyulmuş; Hz. Peygamberin sara hastası olduğu ve vahiy dediği şeylerin kendisinin hayalleri ve rüyaları olarak, vahiy alma

sürecinde yaşadığı zorlukları ise sara nöbetleri olarak ifade etmiştir (Zapsu, 1976, s. 472). Prof. Dr. Ferid Kam, Dr. Dozy 'nin bu ithamlarına karşılık:

“Bir Hristiyan olması sebebiyle vahiy alma sürecinde Hz. Musa'nın yaşadığı aynı sıkıntıları da bu kisvede değerlendirebilecek mi?” (Zapsu, 1976, s. 474)

diye sormuş ve buradan Hz. Peygamber'e kasten hücum edildiğini ortaya koymuştur (Kam, 1328, ss. 411-413). Ayrıca Manastırlı İsmail Hakkı'da bu hususta bir kaç makale kaleme almış ve eseri küfür içerikli ifadeler barındırdığı için, müellifi ve mütercimi ağır bir şekilde tenkit etmiştir (Manastırlı İsmail Hakkı Bey, 1327, ss. 305-307). Dr. Dozy, bu teziyle İslamın temelini teşkil eden, siyer-i nebiyi adeta bir binanın temellerini yıkarcasına yıkmayı hedeflemiştir. Yapılan bu çalışmanın kasıtlı olarak İslam'a karşı bir propaganda ürünü olduğu aşikardır. Kanaatimizce, Dr. Dozy gibi Hristiyan bir oryantalistin çalışmasının -Müslüman Türk toplumuna okutmak için bilimsel açıdan hiçbir delili olmayan bilgilerle yazılmış olan bu eserin-tercümesinin yapılması ve mütercim tarafından önsözünde, müellife yapılan övgü ve müellifin gerçek bir müslüman olduğu, eserin okunmasının bir savaşta galip gelmek demek gibi okuyucuyu galeyana getiren, bugüne dek yazılan İslam Tarihi eserlerinin ise dönemin yöneticilerinin baskısı altında yalan yanlış bilgilerle yazıldığını ifade eden sözleri bu eserin bir propaganda ürünü olduğunu göstermektedir. Bu durum bize Hristiyanların iftira kampanyalarını yürütürlerken, müslümanları kullandıklarını açıkça göstermektedir (Dozy, 1908, s. 3). Zapsu, Büyük İslam Tarihi isimli eserinde İtalyan oryantalist Leone Caetani' nin 1905-1926 yılları arasında kaleme aldığı yirmi beş ciltlik “*Annali dell' Islam*” adlı eserinde aynı Dr. Dozy' nin eserindeki garazkârane tavırları ihtiva ettiğini ortaya koymuştur (Zapsu, 1976, s. 495). Leone Caetani 'nin İtalya'da papazlık eğitimi almasının ardından Doğu dillerini öğrenerek İslam araştırmaları yapmıştır. Kendisi soylu bir aileden gelmesi sebebiyle prenslik ve kontluk unvanları da taşımakta ve siyasi olarakta nüfuzlu bir konuma sahiptir (Şakiroğlu, 1992, s. 497). Bu eser, Hüseyin Cahit Yalçın tarafından 1924-1927 yılları arasında dilimize tercüme edilmiştir (Şakiroğlu, 1992, s. 544). Mütercim bir edebiyatçı olmasına rağmen ülkede daha çok siyasi faaliyetleri ve Osmanlı döneminde hükümet aleyhtarlığı ile ön plana çıkmıştır. Ayrıca 1924 yılında eserin tercümesi için dönemin Millî Eğitim Bakanlığı teşvikte bulunmuş ve bu iş için büyük bir bütçe ayırmıştır. Tercümenin yapılmasının akabinde milletvekillerine ücretsiz dağıtılmış ve gençlerin okuması için okullarda teşvik edilmiştir.(Zapsu, 1976, s. 500) Zapsu mütercimin dini fikirlerinin de geleneksel İslam anlayışının dışında olduğunu kaleme aldığı birçok yazısından yola çıkarak belirtmiştir (Zapsu, 1976, s. 499).

Zapsu'ya göre, mütercim bu eseri tercüme ederken müellif hakkında hiçbir bilgi vermemiştir. Zira müellifin bir papaz olduğu okuyucular tarafından bilinseydi eser muhtemelen okuyucular nezdinde itibar görmeyecekti. Zapsu'ya göre, eserin mütercemi tarafsız bir tercüme ortaya koymamış, eserin müellifinin cephesinde yer almıştır (Zapsu, 1976, s. 494). Daha önce de belirttiğimiz gibi Hristiyan misyonerler bu tür eserleri müslümanların vasıtasıyla müslümanlara okutarak İslam'a ve Hz. Peygambere attıkları iftiraları benimsetmeyi arzu etmişlerdir.

Eserde Ebu Hureyre'nin yalancılıkta sınır tanımadığı, Hz. Peygamber'in amcası Abbas'ın da yalancı olduğu ifadeleri açıkça zikredilmiştir. Başka bir bölümde hadislerin top yekûn ortadan kaldırılması, kaynak olarak kullanılmaması gerektiği ifade edilmiştir (Zapsu, 1976, s. 502). Zapsu, Hristiyanlıkta Matta ve Markos'un, Hz. İsa ile yakınlığı nasılsa İslam'da da Hz. Peygambere en yakın sahabilerden olan bu kişilere saldırılması asla kabul edilemez demiştir. Bir müslüman, Hristiyanlara karşı bu denli bir saldırıda bulursa derhal cevabı Hristiyan batı alemi tarafından şiddetle verileceğini söylemiştir. Zapsu tarafından bu tarz iftiraların amacının, Hz. Peygamber'in hadislerini itibarsızlaştırarak, İslam bağının Müslümanlardan koparılma istendiği şeklinde belirtilmiştir. Zapsu'ya göre Müslümanlar dinlerinden uzaklaştırılmadıkça Hristiyan misyonerler amaçlarına ulaşamayacaklardır. Bu tarz araştırmaların ve çalışmaların yapılması kasıtlı olarak planlanmış ve daha büyük bir planın parçası olmuştur. Bu iftiranın basit bir husus olmadığı müellif ve mütercimce malumdur zira dini temelden sarsmak amacı taşıdığı Zapsu tarafından belirtilmektedir. Müellif iddialarını daha da ileri taşıyarak Hz. Peygamber'in vahiy almadığını iddia etmiştir, bu iftiraları barındıran bir eserin müslüman yurdunda tercüme edilmesi ve gençlere okutulması Zapsu'nun iddialarını destekler niteliktedir (Şakiroğlu, 1992, s. 545). Eserde daha birçok iftira ve yalanlar bulunmaktadır. Zapsu birçok iddiaya uzun uzun delilleriyle birlikte cevaplar vermiş ancak biz bu kadarıyla yetinmeyi uygun gördük (Zapsu, 1976, ss. 504-538). Ancak şu hususta göz önünde bulundurulmalıdır ki; müsteşrikler eserlerinde kaynak olarak, İslam Tarihi'nin ilk dönemlerinde ortaya koyulmuş rivayetleri kullanmışlardır. Hz. Peygamber'e insanüstü vasıfların abartılarak yüklenmesi neticesinde -adeta peygamber yarışırma arzusuyla- ortaya koyulmuş sened ve metin tenkidi yapılmayan rivayetler bazı klasik kaynaklarda yer almıştır (Akpınar, 2023, ss. 73-74). Bu rivayetlerin abartılması veya kasıtlı olarak çarpıtılması gibi sebepler art niyetli müsteşriklerin işini kolaylaştırmıştır. Zapsu bu hususu göz önünde bulundurmamış ve bu durumu eleştirmemiştir.

Sonuç

İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren İslam toplumu ve peygamberler birçok iftira ve aleyhte propagandaya maruz kalmıştır. Müminlerin bu iftiralar karşısındaki zorlu mücadeleleri İslami değerleri kabul etmeyen kişi ve topluluklara karşı tarih boyunca süre gelmiştir. Abdurrahim Zapsu “*Büyük İslam Tarihi*” isimli eserinde bu iftiraların ve aleyhteki propagandaların tarihsel sürecini, bu iftiraların asılsız olduğunu ortaya koymaya gayret etmiştir. Kendi ifadesiyle eseri, bu konuda yapılmış önemli bir kaynak olma niteliğindedir. Zapsu eserinde İslam'a karşı iftira atan grupları beş kısma ayırarak incelemiştir bunlar; Kureyşiler, Sebeiler, Bâtıniler, Yahudiler ve Haçlılardır. Müslümanlar, İslamın farklı dönemlerinde farklı muhalif gruplarla karşılaşmış ve bu gruplar kin ve nefretlerini kendilerince belirledikleri farklı yöntemlerle göstermişlerdir. Zapsu bu grupların stratejilerini derinlemesine inceleyerek bir durum tespiti yapmıştır. Yahudi ve Hristiyan grupların; İslam'a karşı attıkları iftira kampanyaları; oryantalistlerin Müslümanlar üzerinde etkili olabilmek için kullandıkları yöntemler, tercüme eserlerle müslümanların akidesini bozmaya yönelik faaliyetler ve bunu yaparken müslümanları maşa olarak kullanmaları, müslüman gençleri inançlarından uzaklaştırarak İslam kültürünü ortadan kaldırma arzuları, bu gençleri kendi okullarında kendi arzu ettikleri şekilde yetiştirme gayeleri, İslam'a karşı kasıtlı bir çabanın örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kampanyalar; dini, sosyal ve kültürel anlamda Müslüman toplumları parçalamayı amaçlamaktadır. Zapsu, bu tarz faaliyetler karşısında müslümanların bilinçli ve uyanık olmalarını, İslam akidesine sıkı sıkıya bağlı olmalarını inançlarına karşı yapılan iftira ve yalanları fark etmeleri gerektiği üzerinde durmuştur. Abdurrahim Zapsu'nun bu eseri, İslam'a karşı oluşturulmuş iftira ve propaganda ağının hem tarihsel arka planını hem de bu kampanyaların bugün bile etkisini sürdüren amaçlarını anlamak için kıymetli bir referans noktasıdır. Bu çalışma, hem İslam'ın itikadi ve ahlaki değerlerine, hem de Müslüman toplumun tarihine ışık tutarak, İslam'ın özünden koparılmasına yönelik çabalara karşı uyanık olunması gerektiğini hatırlatmaktadır. Çalışmamızın bizim için önem arz eden noktası, Zapsu'nun şahsi ve siyasi hayatından ziyade, *Büyük İslam Tarihi* isimli eserinde izlediği yöntem ve metodların incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

Kaynaklar

Akpınar, S. (2023). Modern ve Gelenekçi Bazı Yazarların Hissî Mucizelere Yaklaşımı. *BİDER: Bitlis İslamiyat Dergisi*, 5(1), 54-77.

Albayrak, S. (t.y.). *Son Devir Osmanlı Ulemâsı* (C. 5).

Anter, M. (2011). *Hatıralarım* (4. bs). Aram Yayınları.

Demircan, A. (2015a). *Haricilik Mezhebinin Doğuşu Bağlamında Din Siyaset İlişkisi* (2. bs). Beyan Yayınları.

Demircan, A. (2015b). *Nebevî Direniş Hicret* (2. bs). Beyan Yayınları.

Demircan, A. (2015c). *Tarihin Akışını Değiştiren Son Peygamber*. Beyan Yayınları.

Dozy, Dr. R. (1908). *Târih-i İslâmiyet* (Dr. A. Cevdet, Çev.; A/3000-1; Matbaa-i İctihâd, C. 1). Kütübhâne-i Matbaa-i İctihâd; Türk Tarih Kurumu. https://kutuphane.ttk.gov.tr/details?id=485296&materialType=NE&query=%C4%B0slam__Tarih.

Ersoy, M. A. (1911, Kasım 30). *Ebüzziya Tevfik Efendi 'ye* (1959 SB 45). Sebilürreşad; Milli Kütüphane.

<https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/periodicals/articlecatalog/details/10715>

Fığlalı, E. R. (1988). Abdullah b. Sebe. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 1, ss. 133-134). TDV Yayınları.

Hişam, S. İ. (2021). *H. Peygamber 'in Hayatı Muhtasar Sîretü İbn Hişam* (M. Yazıcı, Çev.; 2. bs). Ketebe Yayınevi.

İshak, M. İ. (2012). *Siyer-i İbn-i İshak Hz. Muhammed'in Hayatı* (M. Hamidullah, Ed.; 2. bs). Düşün Yayıncılık.

Kam, F. (1328, Safer). Sebilürreşad. *Sebilürreşad*, 3(78), 430.

Koçyiğit, T. (1988). Abdullah b. Übey b. Selül. İçinde *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 1, ss. 139-140). TDV Yayınları.

Korkmaz, S. (2007). İbn Sebe Rivayetinin Tarih ve Makâlât Türü Eserlere Yansıması. *Dini Araştırmalar*, 10(29),

Kur'ân Yolu, el-Ahzâb 33/69. (t.y.). 26 Ekim 2024, <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Ahz%C3%A2b-suresi/3602/69-ayet-tefsiri>

Kur'ân Yolu, el-Müddessir 74/11-25. (t.y.). 26 Ekim 2024, <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/M%C3%BCddessir-suresi/5506/11-17-ayet-tefsiri>

Kur'ân Yolu, en-Nisâ 4/155-162. (t.y.). 26 Ekim 2024, <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Nis%C3%A2-suresi/648/155-161-ayet-tefsiri>

Kur'ân Yolu, er-Ra'd 13/32. (t.y.). 18 Ekim 2024,

<https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/rad-suresi-13/ayet-29/kuran-yolu-meali-5>

Manastırlı İsmail Hakkı Bey. (1327, Şubat 18). *Tarih-i İslâmiyet* (1959 SB 45). Sebilürreşad; Milli Kütüphane.

- Qureshi, M. N. (1994). Dünya İslâm Kongresi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 10, ss. 25-26). TDV Yayınları.
- Sebilürreşad. (1958a, Şubat). *Sebilürreşad*, 11(202), 192.
- Sebilürreşad. (1958b, Şubat). *Sebilürreşad*, 11(263), 208.
- Sebilürreşad. (1958c, Mart). *Sebilürreşad*, 11(265), 240.
- Şakiroğlu, M. H. (1992). Caetani, Leone. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 6, ss. 544-545). TDV Yayınları.
- Tülücü, S. (2005). Muallakât. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 30, ss. 310-312). TDV Yayınları.
- Uzun, M. İ. (2013). Zapsu, Abdürrahim. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 44, ss. 127-128). TDV Yayınları.
- Zanyar, N. (2023). *Abdurrahim Rahmi Zapsu Çok Yönlü Bir Tanıklığın Öyküsü*. Doğan Kitap.
- Zapsu, A. (1947a, Nisan 18). *Büyük Doğu Dergisi*. 2(59), 16.
- Zapsu, A. (1947b, Kasım 28). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 1(22), 4.
- Zapsu, A. (1948a). *Enbiya Tarihi* (1. bs). Seyhan Matbaası.
- Zapsu, A. (1948b, Ocak 1). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 1(27), 16.
- Zapsu, A. (1948c, Ekim 15). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 2(46), 16.
- Zapsu, A. (1949, Kasım 4). *Büyük Doğu Dergisi*. 5(4), 16.
- Zapsu, A. (1951a, Ocak 12). *Büyük Doğu Dergisi*. 5(43), 16.
- Zapsu, A. (1951b, Mart). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(96), 16.
- Zapsu, A. (1951c, Nisan). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(97), 16.
- Zapsu, A. (1951d, Mayıs). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(98), 16.
- Zapsu, A. (1951e, Haziran). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(99), 16.
- Zapsu, A. (1951f, Temmuz). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(100), 16.
- Zapsu, A. (1951g, Ağustos). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(101), 16.
- Zapsu, A. (1951h, Eylül). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 5(102), 16.
- Zapsu, A. (1952, Mart 15). Ehli Sünnet Dergisi. *Ehli Sünnet*, 6(109), 16.

Zapsu, A. (1976). *Büyük İslam Tarihi*. Sebil Yayinevi.

Zapsu, A. (1987). *Cenaze ve Temizlik Ahkâmı*. Ehl-i Sünnet Yayınları.